

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce **P. Č.**, proti žalované **České advokátní komoře**, se sídlem Praha 1, Národní 16, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 11. 2013, č. j. 6 A 130/2011 - 52,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze, v řízení o zrušení rozhodnutí žalované ze dne 18. 6. 2009, č. j. 1196/09, kterým žalovaná rozhodla o tom, že advokáta žalobci neurčí, rozhodl usnesením ze dne 7. 11. 2013, č. j. 6 A 130/2011 - 52, tak, že se žalobci se zpětnou účinností odnímá osvobození od soudních poplatků, přiznané mu usnesením ze dne 18. 11. 2011, č. j. 6 A 130/2011 - 35.

Městský soud osvobození podle § 36 odst. 3, věty čtvrté soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) žalobci odňal s tím, že mu bylo přiznáno jen proto, že byl v řízeních u městského soudu opakovaně osvobozován pro nemajetnost; o té sice městský soud ani nyní nepochybuje, nicméně má za to, že existují jiné důvody pro odnětí osvobození od soudních poplatků se zpětnou účinností. Těmito důvody je stále narůstající počet řízení vyvolaných žalobcem, jejichž společným rysem není snaha o vyřešení sporu, ale naopak neustálé zpochybňování dílčích procesních úkonů soudu. Městský soud proto dospěl k závěru, že žalobce zneužívá institut osvobození od soudních poplatků a svá práva

uplatňuje kverulatořním a šikanózním způsobem, kdy podstata sporu ustupuje do pozadí a žalobce se soustředí pouze na proces samotný. Za této situace považuje městský soud za plně opodstatněné po žalobci požadovat, aby soudní řízení vedl s vědomím existence s ním spojených nákladů. Stejný přístup k žalobcovým sporům ostatně zaujímá už i Nejvyšší správní soud. Městský soud proto žalobci odňal dobrodiní osvobození od soudních poplatků i ve věcech starších (mezi něž náleží i nyní přezkoumávaná věc), neboť se v povaze sporu a procesní aktivitě žalobce nijak neliší od věcí, v nichž osvobození od soudních poplatků žalobci přiznáno nebylo od samého počátku.

Usnesení městského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž explicitně neodkázal na konkrétní zákonný důvod. Z obsahu kasační stížnosti je nicméně zřejmé, že stěžovatelem jsou tvrzeny kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), d) s. ř. s. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena § 103 odst. 1 s. ř. s. je záležitostí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde proto o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Stěžovatel v kasační stížnosti brojí mnoha, ne zcela srozumitelnými, námitkami vůči tomu, jak městský soud postupoval v nyní projednávané věci. V kasační stížnosti namítl několik pochybení městského soudu, která jsou podle jeho názoru důvodem pro zrušení napadeného usnesení. Především městskému soudu vytkl, že „nelíčí žalobní tvrzení“. Odkaz soudu na civilní judikát z roku 1972 je podle jeho názoru absurdní, neboť správní soudnictví funguje nejdříve od roku 1990 a institut osvobození je ve správním soudnictví koncipován jinak než v soudnictví civilním. Podle stěžovatele lze odejmout osvobození od soudních poplatků v případě, že osobní poměry žadatele přiznání osvobození neodůvodňují dříve i později, či je-li žaloba zjevně neúspěšná. Městský soud postupoval svévolně, neboť v revidovaném soudním aktu neposoudil, zda je žaloba zjevně neúspěšná. Výsledkem je, že zakazuje stěžovateli domáhat se soudní ochrany před „podivnou činností ČAK“. Městský soud podle stěžovatele rezignoval na racionální nestranné rozhodování. Stěžovatel není povinen „pracně vyvracet bludy a klevety“ krajského soudu, tím spíše v situaci, kdy Nejvyšší správní soud nenařizuje jednání o kasační stížnosti. Stěžovatel rovněž namítá, že městský soud zatajil jeho repliku z 16. 7. 2012. Tvrdí též, že městský soud byl nečinný více než jeden rok a zamlčel návrh na určení lhůty. Nakonec stěžovatel uvedl, že kasační stížnost proti dočasnému rozhodnutí, není přípustná a že byl špatně poučen.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti kasační stížnosti; ze soudního spisu totiž zjevně vyplývá absence dvou podmínek řízení. Především nebyl zaplacen soudní poplatek za kasační řízení (§ 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) a Položka 19 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu jmenovaného zákona] a stěžovatel též není zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Z judikatury Nejvyššího správního soudu se však podává, že „v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem.“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37). Kasační stížnost je tudíž přípustná.

pokračování

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Především je nutno uvést, ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. možnost odnětí osvobození od soudních poplatků se zpětnou účinností výslovně připouští. Pokud se tedy městský soud rozhodl aplikovat toto ustanovení, nemohlo jít bez dalšího o *svévolnou revizi soudního aktu*, jak se domnívá stěžovatel. Co se týče důvodů pro takový postup, městský soud nahlížel na předmětný spor jako na jeden z dlouhé řady skutkově i právně prakticky shodných řízení, které stěžovatel vůči žalované vede, a jejich podstatou už není ochrana stěžovatelových veřejných subjektivních práv, ale jen samotné vedení sporu. Dalším podpůrným argumentem byl i počet řízení vedených stěžovatelem, který jen u tamního soudu čítá téměř čtyři sta věcí. Odkázal-li přitom městský soud na judikaturu civilních soudů uvedenou ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 16/1972, jejíž použití stěžovatel napadá jako nepřipadné, nelze přehlédnout, že tato rozhodnutí fakticky hovořila ve prospěch stěžovatele; nebýt výše popsaného specifického charakteru stěžovatelových podání a dalších procesních kroků a především jejich počtu, k odejmutí dříve přiznaného benefitu osvobození od soudních poplatků by městský soud nepřikročil.

Nejvyšší správní soud se již problematikou odnětí osvobození od soudních poplatků ve stěžovatelových věcech opakovaně zabýval. V usnesení ze dne 18. 12. 2012, č. j. 7 As 103/2012 - 20, konstatoval, že uplatňuje-li stěžovatel svá práva zjevně šikanózním způsobem, svévolně a účelově, soudí se nikoli pro nalezení meritorního řešení svého sporu, ale pro samotné vedení sporu, nelze mu přiznat osvobození od soudních poplatků ani s ohledem na jeho sociální poměry. Nejvyšší správní soud sdílí názor městského soudu, že i v tomto sporu naplňuje stěžovatelův postup znaky šikanózního, svévolného a účelového výkonu práv. O tomto závěru svědčí nejen jeho specifická procesní aktivita, jež evidentně není vedena snahou nalézt konstruktivní řešení, ale i extrémně vysoký počet skutkově a právně prakticky totožných řízení proti žalované, který je zdejšímu soudu znám z jeho úřední činnosti. Za této situace není pochyb o možnosti aplikovat shora citované závěry usnesení sedmého senátu zdejšího soudu i na posuzovaný případ.

Není dále pravda, že soud je oprávněn odejmout přiznané osvobození od soudních poplatků jen tehdy, dojde-li k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný. Z výkladu ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. plyne, že v takovém případě soud žádost o osvobození od soudních poplatků zamítne. Naproti tomu zpětné odnětí již přiznaného osvobození od soudních poplatků spojuje zákon s tím, že se ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození od soudních poplatků neodůvodňovaly. V takovém hodnocení však otázka nedostatku prostředků na straně žadatele není jediným kritériem. Součástí posouzení poměrů účastníka je rovněž úvaha, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Proto městský soud nepochybil, když odnětí osvobození od soudních poplatků odůvodnil podrobně popsanou specifickou procesní aktivitou stěžovatele. Lze tedy uzavřít, že zpětné odnětí osvobození od soudních poplatků nebylo nezákonné a ani nebylo zatíženo „*svévolí*“, jak se vyjádřil stěžovatel.

Nelze přisvědčit ani námitce, že stěžovateli je postupem městského soudu znemožňován přístup k soudní ochraně. Jak Nejvyšší správní soud vyložil například v usnesení ze dne 20. 9. 2012, č. j. 7 As 103/2012 – 12, pokud má stěžovatel objektivním právem přiznanou procesní možnost vést určité spory, je jeho právem je skutečně vést. Institut osvobození od soudních poplatků však není určen k tomu, aby umožnil nemajetným osobám vést jakékoli spory podle jejich libosti, ale primárně k ochraně jejich přístupu k soudu ve věcech, které se bezprostředně dotýkají jejich životní sféry. V dané věci se evidentně nejedná o spor, který by takový bezprostřední a citelný dopad do stěžovatelovy životní sféry vykazoval. Rozhodl-li se tedy stěžovatel vést i spory, které se této jeho životní sféry nedotýkají, nemůže mu v tom být nijak bráněno, je však na místě, aby tak činil s vědomím, že každý spor s sebou nevyhnutelně nese i své náklady a že to bude on, kdo tyto náklady ponese.

Jako nedůvodnou je třeba zamítnout i námitku týkající se nesprávného poučení o možnosti podání opravného prostředku proti napadenému usnesení. Přípustnost kasační stížnosti proti rozhodnutí ve věci neosvobození od soudních poplatků plyne z ustálené rozhodovací praxe zdejšího soudu. Například z rozsudku ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 As 40/2004 – 97, se podává, že rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků nejsou podřaditelná pod ustanovení § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. (rozhodnutí, jimiž se pouze upravuje vedení řízení), neboť se jím rozhoduje o podstatném procesním právu účastníka řízení. Tento závěr je možné vztáhnout i na rozhodnutí o zpětném odnětí přiznaného osvobození od soudních poplatků.

Stěžovatel v kasační stížnosti dále tvrdí, že městský soud byl více než jeden rok nečinný a že zamlčel jeho návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu podle § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. K této námitce je třeba uvést, že posouzení, zda byly splněny procesní podmínky pro podání takového návrhu, případně zda městský soud tvrzenou nečinnost zákonem předpokládaným způsobem odstranil, nemůže být předmětem rozhodování v dané věci. I pokud by v řízení před městským soudem skutečně existovaly průtahy a nebyly by odstraněny ani přes výše zmiňovaný stěžovatelův návrh, nemohla by tato skutečnost vyvolat nezákonnost nyní přezkoumávaného rozhodnutí. Nazná-li soud kdykoli v průběhu řízení, že podmínky pro osvobození od soudních poplatků u účastníka nejsou a ani nebyly splněny (ač mu toto dobrodíní bylo dříve přiznáno), nelze mu vytýkat, že vydal nejprve rozhodnutí o odejmutí tohoto osvobození a nikoli rozhodnutí ve věci samé.

K dalším námitkám stěžovatele lze souhrnně konstatovat, že většina z nich není vůbec způsobilá zpochybnit věcnou správnost a zákonnost napadeného usnesení (například že soud *nelíčí žalobu*); Nejvyšší správní soud se jimi proto věcně nezabýval. Pokud stěžovatel vytýká Nejvyššímu správnímu soudu, že rozhoduje o kasační stížnosti bez nařízení jednání, lze jej odkázat na závěr vyslovený v rozsudku tohoto soudu ze dne 15. 11. 2005, č. j. 8 Aps 1/2005 – 82, publikovaný pod č. 932/2006 Sb. NSS, dle kterého „*Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 1s. ř. s. [s účinností od 1. 1. 2012 se jedná o § 109 odst. 2 s. ř. s. – pozn. NSS] o kasační stížnosti zpravidla rozhoduje bez nařízení jednání. Výjimkou jsou případy, kdy soud provádí dokazování, a dále případy, kdy soud uzná nařízení jednání za vhodné. Důvodem, pro který by Nejvyšší správní soud musel bez dalšího shledání vhodnosti nařídit jednání, není samotná žádost účastníka řízení.*“

pokračování

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost nedůvodnou, nezbylo mu, než ji za podmínek vyplývajících z § 110 odst. 1, *in fine* s. ř. s. rozsudkem zamítnout.

O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1, věty první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl v řízení o kasační stížnosti neúspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu nenáleží. V případě žalované nelze o její procesní úspěšnosti v této fázi soudního řízení hovořit, neboť nyní posuzovaná kasační stížnost se týká výlučně otázek procesních práv stěžovatele a nikoli merita věci. Z tohoto důvodu rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznal.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. ledna 2014

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu